

JUSTITSMINISTERIET

Dato: 5. august 2020
Kontor: Sikkerhedskontor II
Sagsbeh: Sarah Larsen Vaabenggaard
Sagsnr.: 2020-614-1420
Dok.: 1565749

Notat til Folketingets Europaudvalg og Folketingets Retsudvalg om afgivelse af indlæg i EU-Domstolens sag C-140/20, The Commissioner of the Garda Síochána m.fl.

1. Indledning

The Supreme Court (Højesteret) i Irland har i en sag vedrørende den irske kommunikationslov (datalagring) af 2011 forelagt EU-Domstolen seks præjudicielle spørgsmål om de EU-retlige rammer for nationale bestemmelser, som regulerer de irske myndigheders lagring af og adgang til metadata fra telekommunikation, herunder navnlig for det irske politi i forbindelse med afsløring, efterforskning og retsforfølgning af grov kriminalitet.

Fem af spørgsmålene (første, andet, tredje, fjerde og sjette spørgsmål) har dansk interesse, idet de endnu en gang angår fortolkningen af artikel 15 i direktiv 2002/58/EF¹ (e-data-beskyttelsesdirektivet) samt artikel 7, 8, 11 og 52 i Den Europæiske Unions Charter om grundlæggende rettigheder (Chartret). Der skal således tages stilling til, om de nævnte EU-bestemmelser er til hinder for en national lovgivning, der vedrører en generel ordning for lagring af data, hvilke hensyn og kriterier en national ret skal anvende og inddrage i forbindelse med vurderingen heraf, og om en national ret er forpligtet til at erklære en national foranstaltning uforenelig med artikel 15 i e-data-beskyttelsesdirektivet. Endelig vedrører et spørgsmål brugen af potentiel ulovligt lagret data som bevismiddel i en straffesag.

¹ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2002/58/EF af 12. juli 2002 om behandling af personoplysninger og beskyttelse af privatlivets fred i den elektroniske kommunikationssektor.

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400
F +45 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

2. Sagens faktiske omstændigheder

Sagsøgeren, G.D., blev i en straffesag i 2015 idømt livsvarigt fængsel for drab. Sideløbende med straffesagen anlagde G.D. et civilt søgsmål med påstand om, at den nationale bestemmelse i loven af 2011, hvorefter telefoni-metadata blev lagret og tilgået, blev erklæret ugyldig, idet bestemmelsen var uforenelig med artikel 15, stk. 1, i e-data-beskyttelsesdirektivet. Formålet med det civile søgsmål var at gøre det muligt i forbindelse med appelsagen om sagsøgerens straffedom at argumentere for, at telefondata ikke burde have været tilladt som bevis, og dermed fjerne en del af grundlaget for domfældelsen i første instans.

Retten i første instans (High Court) gav sagsøgeren medhold i, at section 6(1)(a) i loven af 2011, som indeholder betingelserne for udlevering af telefondata, ikke er i overensstemmelse med artikel 15, stk. 1, i e-data-beskyttelsesdirektivet sammenholdt med artikel 7, 8 og 52, stk. 1, i Chartret. Dommen blev appelleret til den irske højesteret, som har indgivet anmodningen om præjudiciel afgørelse.

Af anmodningen fremgår blandt andet, at formålet er at få præciseret de EU-retlige krav vedrørende lagring af data med henblik på bekæmpelse af grov kriminalitet og de nødvendige sikkerhedsforanstaltninger ved adgang til disse data, henset til en medlemsstats kompetence på det strafferetlige område. I den forbindelse anføres det, at det ikke er muligt at få adgang til data, der ikke er blevet lagret, og at hvis universel lagring af metadata fra telekommunikation ikke var tilladt, uanset hvor robust ordningen for adgang hertil er, ville mange alvorlige forbrydelser ikke blive opklaret eller føre til retsforfølgning.

Sagsøger har bl.a. henvist til dommen i Tele2-sagen (sag C-203/15 og C-698/15). I dommen fastslog EU-Domstolen, at de svenske regler om logning var i strid med direktiv 2002/58, sammenholdt med de grundlæggende rettigheder i EU-Chartret. EU-retten var således til hinder for en national lovgivning, der med henblik på bekæmpelse af kriminalitet fastsætter en pligt til generel og udifferentieret lagring af samtlige trafik- og lokaliseringsdata vedrørende samtlige abonnenter og registrerede brugere i forbindelse med samtlige midler til elektronisk kommunikation.

3. Den danske interesse i sagen

Det er regeringens opfattelse, at regeringen bør afgive indlæg i denne sag, idet sagen vedrører EU-medlemsstaternes muligheder for at gemme og opbevare oplysninger om tele- og internettrafik (logning) samt de nødvendige

sikkerhedsforanstaltninger ved adgang hertil til brug for bl.a. efterforskning og retsforfølgning af alvorlig kriminalitet og terror.

De danske regler om logning skal som konsekvens af EU-Domstolens afgørelse i Tele2-sagen revideres. Endvidere kan besvarelsen af de forelagte spørgsmål få betydning for de danske regler i retsplejeloven om adgang til data lagret af telekommunikationsselskaber i forbindelse med efterforskning og retsforfølgning af strafbare forhold.

EU-Domstolens besvarelse af det forelagte spørgsmål vil således kunne få indflydelse på, hvordan de danske logningsregler kan indrettes i overensstemmelse med EU-retten på en måde, hvor logning fortsat kan udgøre et centralt og effektivt efterforskningsredskab.

Tele2-dommen efterlader imidlertid væsentlig fortolkningstvivel i forhold til, hvordan nationale bestemmelser om logning kan indrettes i overensstemmelse med EU-retten. Der har således siden foråret 2017 løbende været drøftelser i EU-regi om, hvordan medlemsstaterne kan indrette nationale logningsregler i lyset af dommen. Kommissionen tilkendegav, som følge af Tele2-dommen, at Kommissionen ville udarbejde retningslinjer til medlemsstaterne om indretning af logningsregler. Disse retningslinjer er endnu ikke udarbejdet.

Der verserer for tiden en række præjudicielle sager fra andre EU-medlemsstater for EU-Domstolen, som kan få betydning for medlemsstaternes mulighed for at fastsætte nationale logningsregler.

Danmark og 16 andre EU/EØS-medlemsstater har afgivet indlæg i EU-Domstolens forenede sager C-511/18 og C-512/18 om de franske logningsregler samt i sag C-520/18 om de belgiske logningsregler. I begge sager gjorde regeringen gældende, at Domstolen bør genoverveje visse af de udtalelser, som Domstolen afgav i Tele2-dommen.

Det forventes, at EU-Domstolen vil afsige domme i sagerne i løbet af 2020/2021.

Derudover afgav regeringen den 15. oktober 2019 mundtligt indlæg i en præjudiciel sag vedrørende de estiske logningsregler (sag C-746/18, H.K.). På samme måde som i den franske og den belgiske sag blev der også i denne sag fra visse medlemsstater argumenteret for, at EU-Domstolen bør genoverveje retstilstanden, som Tele2-dommen har medført. Dommen i

denne sag vil navnlig kunne få betydning for, hvordan retsplejelovens regler om adgang til oplysninger, som teleselskaberne skal opbevare til brug for efterforskning og retsforfølgning af strafbare forhold i medfør af logningsbekendtgørelsen, kan udformes.

Endelig afgav regeringen den 17. februar 2020 skriftlig indlæg i en præjudiciel sag vedrørende de tyske logningsregler (de forenede sager nr. C-793/19 og C-794/19, SpaceNet AG m.fl.). Også her blev der argumenteret for, at EU-Domstolen bør genoverveje retstilstanden, som Tele2-dommen har medført. EU-Domstolen har den 15. juli 2020 meddelt, at sagen er udsat indtil domsafsigelse i de forenede sager C-511/18, C-512/18 og C-520/18 (om de franske og belgiske logningsregler).

Regeringens synspunkter i sagen

Det er overordnet regeringens opfattelse, at EU-Domstolen skal opfordres til at genoverveje visse af de udtalelser, som Domstolen afgav i Tele2-dommen. Der skal i den forbindelse henvises til, at loggede oplysninger udgør et centralt og effektivt redskab for politiet og politiets efterretningstjeneste, som i forhold til efterforskning og strafforfølgning af alvorlig kriminalitet og terror er af afgørende betydning, således som også påpeget af den irske højesteret i forelæggelseskendelsen.

Der skal efter regeringens opfattelse ligeledes argumenteres for, at EU-retten ikke er til hinder for en generel og udifferentieret logningsforpligtelse, hvis formål bl.a. er at sikre den personlige og nationale sikkerhed, som staten har en positiv forpligtelse til at sikre for alle borgere.

Det er i den sammenhæng afgørende, at der sikres en balance mellem på den ene side retshåndhævende myndigheders mulighed for at anvende centralt og effektivt redskaber til brug for efterforskning og strafforfølgning og på den anden side overholdelse af de grundlæggende rettigheder i Chartret. I den forbindelse skal EU-Domstolen efter regeringens opfattelse opfordres til at inddrage praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, herunder senest dom af 30. januar 2020 i Breyer v. Germany, præmis 78-80. Efter regeringens opfattelse skal der ligeledes argumenteres for, at det må være den samlede mængde af retsgarantier, der skal indgå i vurderingen af, om det indgreb i Chartrets artikel 7 og 8, som lagring af trafik- og lokaliseringsdata udgør, er proportionalt, herunder om der foreligger en efterfølgende eller uafhængig domstolsprøvelse for så vidt angår adgangen til de lagrede trafik- og lokaliseringsdata.

Endelig skal der efter regeringens opfattelse overordnet argumenteres for, at såfremt data er lagret i henhold til en national bestemmelse, som efter EU-retten er ulovlig, er anvendelsen af sådanne data som bevismidler i en straffesag ikke generelt i strid med retten til en retfærdig rettergang som beskyttet af Chartrets artikel 47. I den forbindelse skal EU-Domstolen efter regeringens opfattelse opfordres til at inddrage praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, hvorefter der i forhold til anvendelsen af ulovligt tilvejebragte bevismidler i en straffeprocess må foretages en helhedsbedømmelse af, om processen har været retfærdig, herunder om beviset er det eneste eller afgørende bevis, jf. f.eks. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom af 11. juli 2006 i Jalloh mod Tyskland.